

H E L I A S

geschreven door

Anne Machiel

voor klas 7

H e l i a s

le Beeld

Bos, Oriant met boog schitterend versierd, Beatrijs bij een bron, ridder Savari en enige dienstmaagden.

Oriant: Ay, mij is dat hert ontkomen.
Hoe schielijk schoot het heen.
Hoe ontvlood het door de wouden,
hoe volgde ik het na meteen.
Nu echter wil ik rusten
Of 't water der Bronne mij luste.

Beatrijs: (Komt op met haar gevolg)
Heer, waarom jaagt gij in mijne heerlijkheit?
Nachtans had niemand uwen komst verbeid.
Wie gaf u 't oorlof goed?

Oriant: Gegroet oh jonkvrouw zoet
die woont bij deez' schone bronne.
Hoe treft uwe schoonheit mij
als ene vonck uit de zonne!
(Afgewend:)
O, schoonste schoonheit nogt zo schoone.
Chij hebt mijn hart uit het lichaam genomen.
O vonke der minne, doorstralende ogen.
Hoe zijt gij mijn ziele ingetogen?

Savari: Heer ridder, luister achtzaam en goed
nu gij weet dat ge ons land verlaten moet.

Beatrijs: Was het hert u niet ontkomen
dan had ik het nimmer in beslag genomen.
Niemand is het toegestaan
zonder mijn oorlof hier binnen te gaan.

Oriant: O zoete blomne, heerlijke Beatrijs,
vergeeft mijne omgang in uw paradijs!

Doch voelde ik geenszins de verkeerde baan.
Ik jaag in mijn leenland voor jaren al aan.
Een koning ontzegt men niet
de jacht in zijn eigen gebied.
Orient is mijn name, alomme gehoord.
Koning al ben ik van Lillefoort.

(Beatrijs buigt zich beschaamd en valt op haar knie. De maagden schrikken.)

Savari: Heer Koning, ik vraag u vergiffenis
voor onze stuursheid en ergernis.

Beatrijs: De schaamte doorschiet mijn lijf en ziel.
Zie hoe ik op mijn knie voor u viel.

Orient: O jonkvrouw sta op, ik bemin u te zeer.
Uw schoonheid heeft mijn hart omvaan.
Gaarne herstel ik uw deugd ende eer.
Gaarne neem ik als bruid u aan.

Beatrijs: Orient, o koning van Lillefoort!
Er zijn machtiger vrouwen u ter eer
die gij als bruid kunt nemen
dan mijne deugdzaamheid zo teer.

Orient: Nog heden wil ik u voeren naar mijn rijk.
Verzamel uw dienststoet en tijd met mij mee.

Beatrijs: Orient van Lillefoort, mijn harte juicht meteen.
Alras wil ik u vergezellen en naast u treên.

(Orient en Beatrijs treden naast elkaar.)

Savari: Nu past het ons terug te treden.
Kom maagden, prepareert de reis van heden.

Orient: God heeft u gezegend met schoonheid alom.
Nu word Koninginne in mijn vorstendom.
(Beatrijs geeft hem haar hand.)

Beatrijs: Zo lang als ge leeft blijf ik u trouw,
en noem mij voortaan uwe need'rige vrouw.

Oriant: God zond u uit zijn naam.
Tot de dood wil ik in uw dienste staan. (Beiden af.)

2e Beeld: B r u i l o f t v a n O r i a n t
(2 lange rijen, trechtersvorming, Oriants paleis.)
(M.E.-dans) (Muziek en gans) (Weer trio)
Ie zang
(Zie bijlage.) Oriant en Beatrijs schrijden langzaam naar voren. Matabrune ter linkerzijde naast de rij, de nar ter rechterzijde. (Kruk achter zijcoulisse.)

Matabrune: Ach zoon, uw bruiloft is alzo schoon.
Hoe jubelt het volk zijne vreugd.
(Nar doet licht spottend met Matabrune mee.)

Oriant: Moeder ik dank u, het is zo gij zegt.
Eenieder is blij en uiterst verheugd.

Matabrune: Eilaas is zij geen edelvrouwe. (Beatrijs buigt het hoofd.)
Niet ieder ziet dat klaar,
maar mij is het een doorn in 't oog -
Het is maar al te bitter waar.

Oriant: Ach moeder, zwijg. Ik weet het goed.
Niets kan mijn zin verand'ren.
Zij is mijn lust, mijn zin ende moed.

Matabrune: Lieve zoon dat is úw woord.
Dan is 't mijn wil zoals het hoort. (Af.)
(Nar knikt veelbetekenend.)
(Oriant en Beatrijs lopen langs de gasten terug tussen de rijen.)

Nar: (Pakt zijn kruk en gaat zitten, wendt zich tot het publiek.) (Spot op hem; rest ionker.)
Ge hebt het gehoord. Zo klinkt Mabrunes woord.

Hebt gij uw moeder lief?

Da's beter dan het schoonste wijf.

Doch Mabrunes Ch-oh, 't is ongehoord.

Ach, hoe ging het voort:

De koning en de koningin genoten alle tijd.

Maar slecht bericht komt altijd snel.

De vijand naderde des konings rijk.

Oriant is vol bekommernis

om zijn vrouw die zwanger is.

Hij gaat naar zijn moeder

en vraagt haar bewogen:

"Behoed haar voor 't kwaad

met heel uw vermogen!"

Het listige wijf met haar zalvende stem

kalmeerde en beloofde hem: (Haar overdrijft)

"Mijn zoon, weest heus gerust.

Ik ben het die haar angsten sust

en altijd hoede haar voor elk gevaar."

Zo trok de koning ten strijde,

liet achter zijn treurende vrouw.

Doch luister! Daar komt weer het volk! (Bromt.)

Mijn maag knort, de keukenbelt roept.

Mijn buikje klinkt hollig, want ik heb juist ge...

(lacht) Hm... Waardig schrijd ik henen. (Toch met een sprong.)

(Matabrune komt op met een vroedvrouw; podium licht op.)

Matabrune:

Macht'loos moest ik toezien en bemerken

hoe mijn zoon heeft Beatrijs getrouwd,

hoe hun hoog verbond het volk bedriegt.

Daarom snel een plan ontvouwd.

Vroedvrouw:

Hoe zal men ooit die twee doen scheiden?

Hoe brengt men die twee in last en in lijden?

Matabrune: Zwaar is 't niet, dat is gewis,
nu haar tijd gekomen is.
Als 't kind is geboren (fluistert verder)
.....(Maakt een grijpend gebaar)

Vroedvrouw: Ik zal het kind doden en zeggen de koning:
Zij doodde het zelf in haar eigenste woning.

Matabrune: Nee! Beter nog is wat ik dacht.
Jonge honden, pas geboren (fluistert verder)
.....
(De vroedvrouw schrikt, wordt angstig.)

Vroedvrouw: beestachtig is wat gij bedacht.
Zulk afschuwelijks deed ik nimmer horen!

Matabrune: Kom vrouw, ik wil 't u rijk'lijk vergoën.
Nooit hoeft ge meer iets zwaars te doen.

Vroedvrouw: Ik doe wat gij mij vraagt.

Matabrune: Zwijgt immer, onversaagd!

Vroedvrouw: Edele vrouwe, ik zeg er geen woord
van al wat ik hier heb gehoord.

Matabrune: Sa ras dan en maakt al 'bereid.
Spoedig nadert de geboortetijd. (Links af.)

Nar: (Veegt z'n mond af en wijst op de 2 weggaanden)
Die twee tesamen da's een heel mooi span.
De een is slap en zeer meegaand,
de ander die kan d'r wat van!

(In kleding verschijnen allen op het podium,
zonder Oriant, Matabrune, Beatrijs en de vroed-
vrouw en de duivels.)

Nar: (Kijkt achterom)
'k Geloof dat ik moet zwijgen,
achter de warme haard eens neer zal zijgen. (Af.)

Koor:

Toen de blijde dag gekomen en de tijd vol-
dragen was,
toen het heug'lijk uur gekomen, Godes wil
voldaan was
baarde Beatrijs de koning kinders, rein ende
schone,
droeg ze in zijn heerlijke woning: een doch-
ter en zes zonen.

Zingt Beatrijs lof!
Zingt Beatrijs eer!
Geaprezen zij Beatrijs zeer!

Sierlijk waren ze en blozend, prinselijk van
leden.

Zilveren ketens om het halsje allen dragen deden,
Edelheid van hart en bloed werd hiermee betoond.
edelheid van lijf en moed door zilv'ren band
bekroond.

Zingt Beatrijs lof!
Zingt Beatrijs eer!
Gheprezen zij Beatrijs zeer!

Matabrune, het valse wijf, had, tot kwaad bereid,
in de wieg, hoe sluw bedacht, zeven hondjes geëid.
Klagen deed ze, roepen deed ze, zie Beatrijs het
beest!

Met luider stemme krijsen deed ze. Welk beest-
achtig feest!

Ay, hoe triest werd Beatrijs.

Zingt Beatrijs lof!
Zingt Beatrijs eer!
Geprezen zij Beatrijs zeer!

(Donker, 4 duivels.)

Eurithmie A:

D u i v e l s d a n s (Koor spreekt:)

't Isn daar, 't is hier.
Gesprongen uit het helse vier
besturen wij gevierden driest en scherp
ons Matabrun', het duivels wief.

Dat zij volbrengt het snode werk.
Wij hebben Matabrune lief.
Ai beter is 't een beest te zien
dan zilver rond hun aller halsjes fien.

(Beatrijs komt van rechts op. Het wordt lichter,
de duiveltjes vluchten. Het kobr blijft staan)

Beatrijs' Klaagzang:

Couplet I

Wie nam mij mijn kin-ders
en bracht mij 't ge-diert?
O God geef mij ant-woord
die 't al hier be-stiert.

Welk' straf moet ik hier nu door-staan.

Mijn ko-ning, mijn ko-ning, hij is mij ont-gaan.

Couplet II

Ach kind'ren gezeev'nen, wie bracht u van hier?
Welk monsterlijk wezen doet lijden mij hier?
Mijn koning, ach kom toch en hoor mij dan aan,
welk beestachtig stuk men ons aan heeft gedaan.
(Allen af. Beatrijs pas na enige tijd.)

3e Beeld:

Bos, de jager Mareus loopt met een grote mand
te zeulen, hij rust bij een rots, kijkt om
zich heen.)

Mareus:

Oh kind'ren schoon, hier zet ik u neer.
Zou'k u moeten doden! Oh neen, nimmermeer.
Al heeft Matabrune mij rijkdom beloofd,
dezen hier heb ik straks niet onthoofd.
Zilveren kettingen al rond hun halzen.
Dan worden het dieven en moordenaars valse.
Zo zei Matabrune mij heffig bewogen:

"Deez' kinderen ziet men de misdaad in d'ogen."
Doch hoe ik ook kijk naar die lieve gezichten
Geen boosheid of gruwel zie ik daar oplichten.
Wie zal in dit woud u ooit vinden alras?
Ik wilde dat hier nu een engel al was
die hoeden kon onder zijn engelenvleugels,
die leiden zou zorgzaam met god'lijke teugels.
Ach Christus, ik bid u met heel mijn hart
Bewaar deze kinderen voor kommer en smart!
Och lacht gij nu kinderen en ziet zij zo aan.
't Hart bijkans breekt mij en laat ik u staan?
Jong bloesems zo heerlijk! Ik ga nu van hier
maar ik weet dat bewaart de almachtige Heer
Arme kindertjes in zilveren banden geboren
tot grote dingen zijt gij uitverkoren!
Adieu. Gegroet! In Godes eer,
in later tijden zie ik u weer.....?

(Mareus weent en wendt zich af; hij gaat snel
van de plaats. Een heremiet komt nader met
sprokkelhout op zijn rug.)

Heremiet:

Welk wonder moet ik hier aanschouwen?
Daar liggen zeyen kinderen te krijten van koude.
Ach God, hoe duister zijn uw paden.
Waarom zij hier nu zijn mocht ik wel raden.
(Hij knielt neer en voelt de handjes.)
Koud, verkleumd, schier zonder doek.
Wie legde hen te vond'ling in deez' hoek?
Arme kindertjes zonder goed, zonder huize,
ik breng ze van hier naar mijn sobere kluize.
Maar hoe zal ik ze voeden g'lijk als de Heer?
Die spijsde vijfduizend bij 't glinsterende meer.
Vijf broden, twee vissen, daar was er genoeg.
Dat allen aten rijk'lijk en niemand nog vroeg.
Geprezer. zij dit groots mirakel.
Hoe mag ik wel nemen zulk een obstakel?
Slechts één is dat ik mag schouwen,
het is in 't machtig woord "Vertrouwen".
Ik neem ze mee van hier
en bidt dat Gij behoedt ze fier.

(Heremiet neemt de mand en gaat weg, maar komt spoedig terug, zonder takkebos, knielt neer en heft de armen.)

Heremiet:

Machtig mirakel! Oh wonder groot
wat Gij doet geschieden al in mijn nood!
De kind'ren verward' ik en maakte een vuur.
Daar hoord' ik geblaas al buiten mijn deur.
Daar zond Gij vol goedheit een sneeuw witte geit.
Oh Gode zij dank tot in eeuwigheid.
Ik voed ze nu rijk'lijk en kleed ze straks warm.
Zij behouden het leven al blijven ze arm.
Ik leer ze, breng ze U Gode ter eere,
opdat zij u later dienen telken kere!

4e Beeld

('t Wordt donker. Er worden een muur, struik en cypres gezet. Rots weg.)

Matabrune:

(Zierend van woede tot een ridder die haar roerloos aanhoort. Zij spreekt gedempt, maar is furieus.) (Schemerig)

Marcus de jager, de dwaas en onnooz'le
ontnam ik het licht uit de ozen.

Hij liet die kind'ren achter in 't woud
maar betoonde zijn mededogen.

¶ echter vraag ik: Hebt gij ze gevonden?
Vooruit, zert mij aan en doe mij ras konde!

Savari:

Wij vonden de kinderen zoals zij gebod
en hebben ze klaarlijk ter plekke gedood.
Als sprekende duid'lijke tekens
brachten wij mede de zilveren ketens.

(Wenkt een andere ridder met de ketens.)

Matabrune:

Ha, klaar ten bewijze hebt gij hier gebracht
de ketens der kind'ren die 'k gruw'lijk minacht.
Maar wat zie ik, ik tel het toch goed.
Dit zijn er slechts zes die zij geven al doet.

Savari:

De zevende zijn wij verloren eilaas
in het bos op een verscholene plaats.

Matabrune:

Wat zert ge! De zevende verloren?
Hoe durft ge hier verschijnen?
De waarheid en wil ik horen:
Eén liet gij verdwijnen. Verdwijnen!
Ik zeg u: spreek de waarheid en ras
of 'k breng u ten dood zonder dralen.
Blind is nu Marcus, de domme Paljas.
Spreek waarheid in al uw verhalen!

Savari: Vrouwe, de ketens zijn teder en glad.
't Is Heus'lijk waar dat wij hem verloren
op 't kronkelend en duister pad.
Wij zochten en zochten langs paden en sporen
en jammerlijk riepen wij smart ende nood.
Ach vrouwe, geloof mij. Mijn angst die was groot.

Matabrune: Ay. De Waarheid zal mijn hart verslinden
als gij de zevende niet hebt kunnen vinden.
Ik zweer u: Als 't al is gelogen,
dan ken ik geen enkel mededogen!

1e Ridder: Ook ik zweer bij de heft van mijn zwaard:
Verliezen deden wij 't sieraad teer.
Wij zochten wanhopig in blaad'ren en aard'
doch 't ketentjevonden wij niet weer.

Matabrune: Oh, dat het de waarheid is.
Dat het de waarheid is!

Savari: Vrouw, geloof mij, zotis het gegaan:

Matabrune: En als niet, dan is het met u gedaan!

(Draait zich om en gaat heen.)

(Een 2e ridder komt tevoorschijn.)

2e Ridder: Hoe toornig is Matabrune, de oude.

12 Ridder: Dat is wijl zij ons niet vertrouwde.

Savari: Dat was bijkans ons levenseinde.
Ik sta hier zacht te trillen.
Doch wat wij ginder zagen in 't woud
deed mij van vrees verkillen.

2e Ridder: Zegt op en laat mij horen uw vervaren!

Savari: Zult gij 't verzwijgen in woorden en gebaren?

- 2e Ridder: Geen woord zal mij ontvlieden.
 Over mijn leven moogt gij alsdan gebieden.
- 1e Ridder: Wij gingen naar het woud
 waar Marcus enkele jaren heen
 de kind'ren in een mand neerlegde
 en ze verliet onder klaaglijk geweën.
- Savari: Wij vonden daar een kluiz'naarswoning
 en kind'ren spelend op de grond,
 die toen zij ons naad'ren zagen
 angstig riepen in het rond.
- 2e Ridder: Wij staken wex de zwaarden
 nij 't zien van hun gezichten.
 Die waren wonderschoon en edel
 als helder glanzende sterrelichten.
- Savari: Wij susten hun angst en bezwoeren hen zeer:
 Wij willen niet doden u kinderkes teer.
- 1e Ridder: Wij staken de handen uit om de ketens te nemen.
 Wat toen gebeurde deed ons de adem benemen.
- Savari: Reeds nu voel ik weder in al mijne leden
 het trillen en beven, als is het een dag geleden.
- 1e Ridder: Ik raakte met mijn handen de ketting zo teer.
 Toen ... toen hieven
- Savari: Ja hieven
 (Donkerder. Zes gestalten komen.)
 (Reiden als in een droom.)
- Euritmie R.: Wij konden de kinderen moeiteloos vangen.
 Wij raakten hun halzen en kettingen aan.
 Wij deden ze slijden al langs hunne wangen
 en waar wij ze raakten daar stond er een zwaan.

Zwanen wit en waardig
Zwanen vrij en vaardig
vlogen rank omhoor.
Zwanen trots en trage
Zwanen wijd gedragen
stegen in een boog.
Zwanen stoer en sterke
Zwanen die 't al merken
van dit zwaar verraad.
Zwanen weet hoe zere
dat wij bidden tot de Here
dat Hij u nooit verlaat.

(De 3e ridder heeft geheel onbevangen meegesproken. Zes witte zwanen.)

D o e k

5 e B e e l d

(Heremiet en Helias in het bos.)

Heremiet: Mijne zoon, laat ons een weinig rusten.
De avond brengt ons dra zijn groet.
De zonne zie 'k allengs verzinken
in goud en purperrode gloed.

Helias: Bij deze rots o vader zet u neer.
(rots) Ik vlij mijzelf in 't gras terneer.

Heremiet: (Peinzend)
Mijn kind, al lange jaren bent gij hier
en leeft met mij in 't woud aldus.
Doch telkens nog vertwijfel ik
om het verdwijnen van uw broederkens en zus.

Helias: Ach goede vader, weest gerust.
Uw vele bidden wordt verhoord.
Mijn broederkens en zuster keren weer.
Uw leed heeft hij gewist gehoord. -spotlicht-

Engel: Vroom en edel vader Euritmie C.
Trouwe nobele ziele
Zie de knaap zo sterke,
die daar naast u knielde.
Zoon des konings Oriant
Zwanen broeder schone
Ziet zij glijden stille
Zwijgend rank en wonen
Jaren reeds u zeer nabij
Zijne broeders en één zuster
glijden stille zij aan zij

Heremiet: (Stamelend, dromend)
Zes zwanen rank en rijzig
wonen hier al jaren
Zijn uw broeders en één zuster
die hun trouw bewaren.

Engel: Op nu en haast u, verheft uwen pas.
 In Oriants slot houdt men rechtspraak alras.
 Beschuldigt er Beatrijs edel en rein.
 Ter tweekamp nu daagt men om haar te bevrijn.
 Helias, haast u en maakt u bereid.
 Op naar 't paleis en uw moeder bevrijd.
 Doorzie Matabrune met haar list en bedrog.
 Versla Macharis die zijn ziel heeft verkocht.
 De zilveren ketens uw broeders ontruk
 te bezitten al is Matabrune gelukt.

Heremiet: Mijn kongskind, ga. En uw moeder bevrijd.
 En werpt u moedig tegen Macharis in de strijd.

Helias: Vader, 't bedroeft mij van hier weg te gaan.
 Ik laat u thans alleen in 't woud zo groot.

Heremiet: Ga nu mijn zoon, en weest er gewis.
 Ik leef hier verder tot de dood.
 Doch zo de engel zorgt voor u in de strijd
 zal hij ook mijn zorgen zijn toegewijd.
 Uw opdracht is edel, belangrijk en groots.
 Uw moeder nu roept u, zo weest onvervaard.
 Vervul uwe opdracht met moed op deez' aard.

stok (Helias gaat haastig weg, maar keert om.)

Helias: Goede vader, bekomert u daaglijks om 't eten
 der zwanen in 't meer die daar glijden
 in liefde gevoed zo God het steeds wil
 dat het lichte hun tijd van het lijden.

Heremiet: Mij zoon, zij daarop gerust.
 Ik zal hem verzorgen zolang ik vermag.

Helias: Gegroet, geliefde vader.

Heremiet: Gegroet mijn zoon en ga.
 De engel op uw wegen sta!

(Als de engel euritmisch spreekt, spreken drie gedaanten - wit - in de hoek rechtsachter zichtbaar.)

6 e B e e l d :

(Oriants paleis, tussenmuur. Rechts een kemenade waarin Beatrijs bij 't spinnewiel, + tafeltje. Links een schildwacht bij de deur.)

Beatrijs:

Matabrune is vertoornd en voller gram
om hoe ik het rijk te schande bracht.
Maar o Heer die ik hoge acht,
weet dat van mij geen kwaadheid kwam.
Zij sloot mij op in dit vertrek
en bracht aan Oriant het bericht
dat mij wachtte het gericht.
Mocht hij komen naar deez' plek,
dan helpe mij God hem niet te zien.
Ik schaam me voor d' gevangenschap
en bemin hem met heel mijn hartekracht.
Hoe zal 't hem kwetsen mij te zien?

Hofdame:

(Klopt en wordt binnengelaten door de schildwacht)
Vrouwe, ik groet u en breng u de dis.
Ik geloof dat Oriant wêer teruggekeerd is.

Beatrijs:

(Geschrokken)
O vrouwe, ik smeeek u en laat hem niet in.
Hij mag mij niet zien zo, hoezeer 'k hem ook bemin.
Hoe schand'lijk is de aanblik van een koningsvrouw,
gekerkerd in haar eigen slot door een listige vrouw.

Heus, ik zweer u: Ik hou van hem.
Maar gelooft hij in mijn onschuld?
Nu men mij zo snodelijk beschuldigt!
Wacht, ik hoor daarbuiten zijn stem!

(De hofdame verlaat het vertrek. Oriant is aangekomen in de hal. Hij houdt de hofdame staande.)

Beatrijs:

(Zingt couplet I van de Klaagzang).

(Oriant luistert; loopt naar de deur.)

Wachter:

Zo zingt zij zo schone, zuiver en licht.
Vaak lijdt mijne ziel met haar smarten mee.
Dan wellen de tranen mij in het gezicht.
O heer, dat het lot haar helpe mee.

Oriant:

Voorwaar, dat geloof ik: Eens komt het uur
dat de godheid helpen zal uit nood ende pijn.
Ik bid elke dag dat het niet langer duur',
dat zij eind'lijk van kommer verlost mag zijn.

D o e k

7 e B e e l d :

(Het paleis van Oriant. Koningszetel en ridderzetels
in halfronde boog op een verhoogd deel achter; twee
vaandeldragers: één links en één rechts. Onbeweeg-
lijk staan ze als poppen.) (Nar komt op.)

trom

(Er klinkt tromgeroffel.)

Nar:

Zo zo. Men is weer heel wat van plan.
Mooie zetels ohoo, om heerlijk op te slapen!
(Nar beproeft er enkele, tenslotte de koningszetel.)
Ooh! Deze is bijzonder mooi en zacht.
Voor een koning had ik ook niet anders verwacht.
Mmm. Men sluit de ogen toe. (Tromgeroffel.)
(De nar schiet overeind.)
Eêh. Ik ben nog lang niet moe.
Tromgeroffel. Ah. De ridders zijn in aantocht.
't Is heden dat men rechtspraak houdt.
Nu ja, "recht". Dat is teveel gezegd.
Wat Macharis uitkraamt is eerder krom.
En daarbij is het duivelsslecht
en bovendien bijzonder dom.
Ah kijk! Twee vaandeldragers stil en stijf,

Twee stuurse heren, recht van lijf.
Hé mannetje, je snuitwerk hangt al even slap
als die saamgevouwen vaandellap.
Eens even rustigjes-bezien.
Als ik aan die lap ga trekken,
beweegt dan ook jouw snuit misschien?
(De naar trekt eerst een zuur gezicht, trekt het
doek recht en kijkt vrolijk. De vaandeldrager vertrekt ge
spier.)

Tsa, jij bent een slaap'rig heer.
Zelfs je neus beweegt niet meer.
(Gaat naar de andere)
Ben jij ook zo'n dooie Hein?
Even luist'ren naar je hartje klein.
Waarempel, het staat stil!
Dit is merkwaardig, heus.
De man is dood en staat rechtop.
Of hij neemt me bij de neus.
(Er klinken stemmen.)
Aah, de rechtspraak gaat beginnen!
Straks komt

Vaandeldragers: (Strekken hun arm met vaandel uit en roepen:)
De Koning!

Nar: (Krijgt een tik van de vaandelstok en schrikt.)
Aia aiai, hij is niet dood,
maar een driewerf malloot.
(Achterdoek open. Edelen en koning komen binnen. Allen
staan voor hun zetel. De koning als laatste en gaat
zitten.) (De nar gaat aan het voeteneind van de koning
zitten.)

Koning: ... Edelen allen en zet u neer.
Heden zijn wij ter rechtspraak samen.
Leidt binnen de vrouwe voor wie allen hier kwamen.

(Schildwacht en hofdame geleiden Beatrijs voor de
koning.)

Beatrijs: (Knielt) Gegroet, o machtig koning!
Deemoedig kniel ik neer.

Hoe juist mijn harte u te zien,
al wendt het lot zich tegen mij zo zeer.

Koning: O vrouwe, verhef u en aanhoort de klacht
die Macharis voor u heeft gebracht,

Macharis: Deez' vrouwe, heer Koning, heeft mij verleid
uzelf om het leven te brengen.
En ook uwe moeder moest ik vermoorden
zodat zij zelve haar macht kon verlengen.
En toen ik het weigerde duid'lijk en klaar,
toen bood zij mij goudstukken zowaar,
waarbij nog komt dat ieder weet
hoe stinkende honden ter wereld kwamen.
Is het dat dat koninklijk heet?....
Niet van hart en bloed en niet van name!

Oriant: Vrouwe, ge hebt nu klaarlijk gehoord
de aanklacht van Macharis woord voor woord.
Spreek op en zeg: Is dit al waar?
(Beatrijs zwijgt.)
Kunt gij bewijzen het tegendeel klaar?

Macharis: Ach heer, de angst die knijpt haar kele toe.
Zij is van 't liegen zwaar en moe.

Oriant: Wel vrouwe, spreekt. Uw straf wordt groot.
Weest duidelijk opdat ik verhoede uw dood.

Beatrijs: Heer Koning, geloof mij. Ik gaf u mijn woord.
Niets heb ik gedaan van wat gij hebt gehoord.
God weet het en ziet in mijn ziel.
Nooit deed ik iets wat Hem niet beviel.
Gewacht heb ik immer op recht en op rede.
Tot schande nu maakt men mij hier heden.

Macharis: Ah ... Zo spreekt men zichzelf schoon.
Heer, kom. Bestraf het bedrog aan uw kroon.
Laat iemand dan de moed vergaren
een bedriegster van de dood te vrijwaren.
Wie gelooft nog in haar onschuld?

Nar: Ik. Vanzelfsprekend.

Macharis: Precies, alleen een nar met een bult.

Nar: (Olijk gezicht trekkend.)

Ja heer, hij heeft gelijk.

Mijn bult is net een koninkrijk
van goed verstand en slimmigheid.

(Nar duikelt over de kop.)

Kijk aan wat rol ik lekker,
veel beter dan de leugens van die bekketrekker.

Oriant: Zwijg nar. Hier maken wij gaen grappen.
Laat ons in ernst en toewijding niet verslappen.

Vrouw, wie kent ge als ridder die u geloofst?
Wie heeft u ooit strijdmanschap beloofd?

Beatrijs: Heer, ik weet wel goed
dat niemand hier zal hebben de moed
te strijden voor iemand die zo wordt gehoord.
Vurig hoop ik dat er nog één ridder is
in wie nog ware strijdlust woont.

(Stemmen, woordenwisseling.)

Schildknaap: Heer Koning, vergiffenis
daar er aan de poort een dwaas is:
Een jongeling met boombast aan de voet,
met wandelstok en

Zilveren kettingen.

Helias: Gegroet.
Gegroet, o machtig koning Oriant.
Waar is Macharis, het ser pant!

(Macharis staat op en treedt haastig nader. Een
vuistslag velt hem. Allen schrikken. Nar grinnikt
en trekt grimas.)

Helias: Ik daag u ten tweestrijd, bedrieger,
die met Matabrune doet last'ren en liegen.

Nar: Het eerste woord met goed verstand
spreekt de dwaas al in ons land.
Een koninkrijk is hoog in nood
als dwazen brengen wijsheid groot.

Oriant: Wie gaf u de moed zulks hier te doen?

Helias: De engel Gods met het gouden blazoen.
Hij stuurde mij naar het hof met spoed
om mijn moeder te redden het nobel gemoed.

(Helias omhelst zijn moeder.)

Helias: Beminde moeder, laat varen uw wenen.
Uw leed is teneinde, de rechtspraak voorbij.
Ik kom hier de waarheid belijden.
Ik maak door de kamp van leugens u vrij.

Oriant: Spreekt op. Hebt gij een teken van de hoogste God

Helias: O Koning, mijn vader, ik zeg u meteen:
Door Matabrune werd onze moeder misleid.
Onze moeder die baarde in stralende nacht
zeven kinderen die Matabrune heeft weggebracht.
Ze ruilde ze in voor zeven honden
en strafte degeen' die ons niet doden konden.
Wij droegen zilveren ketens rond onze halzen.
Alle bezit ze nu Matabrune, de valse,
behalve deez' ene. Ik draag hem nog hier,
en één die men wierp in de smidse zijn vier.

(Overal spreken stemmen. Iedereen reageert op wat Helias zegt.)

2e Ridder: Zo is het geschied. Ik durf nu te spreken,
al ben ik aan al dit bijkans bezwaken.
Te dragen zulk een weten dag aan dag
bercoofde mij van elke scherts en lach.

3e Ridder: Ik ben ontzet van zulk een misdrijf.
Hoe was Matabrune zo'n duivels wijf!

Beatrijs: Mijn zoon, wie bracht u groot?
Wie heeft voor u gezorgd?

Helias: Een kluizenaar, moeder, deed mij voeden,
terwijl Gods kracht voor kwaad mij behoedde.

Oriant: Waar zijn uw broeders en zuster heden,
opdat zij kunnen getuigen van 't kwade verleden?

Helias: Toen wij ten kluize leefden was ik er één dag
niet.
De ridders die hen vonden en de ketens namen
zagen hoe zij verwerden tot zes zwanen.

Oriant: Mijn moeder! O vrouwe, deed zij u kwaad?

Beatrijs: O heer, zij bracht mij weleens tot verdriet.
Doch kwaad? Ock nee, dat deed zij niet.

Oriant: En wilt gij, jongeling, in 't krijt treden
en met kracht en moed uw moeder verdead'gen?

Helias: 't Is Helias. Mijn naam die zeg ik heden.
Zo God het wil strijd ik met moed.
Mijn moeder zal ik bevrijden uit angst en zorg
al kost het mij zo menig druppel bloed.
En zoekt, o vader, in het wijdse woud
naar de kluizenaar als getuige vroom en oud.

Oriant: Brengt, o wachter, mijn vrouwe van hier,
opdat het behoedt haar voor 't strijdend getier.
(tot Beatrijs:)
O eerwaardige geminde vrouwe.
Hoe kan ik u vol diepe rouwe
getroosten voor geleden kouwe
waar het verraad u toe bracht!
Hoe mag iemand zo vals zijn bedacht!
Doch Gij wist raad o godd'lijke kracht.

Verderf'lijk nu zij zulk schand'lijk bedrijf.

Dat ik straf de verraders in leden en lijf:

Zij stichtten tweedracht tussen man en wijf!

(tot 3e ridder:)

Voert Macharis met u mee tot in het gevang

te wachten op Helias bereid voor de strijd.

Oriant: (Tot Helias:)
En gij Helias, mijn zoon, maakt u gereed ten kamp.
Een harnas, zwaard en kleed dat ik u schenk.

Helias: Heb dank o vader, uw hulp wil ik rijk'lijk vergoën
en door de strijd mijn moeder gerechtigheid doen.

Donker

(Koor stelt zich op in halve boog, in 't midden een
opening; 3 donkere en 3 lichte ridders komen binnen
als 't koor zingt; linten aan de Heliaszwaarden.
Hoorngeschal en tromgeroffel vooraf.)

Ridderdans (zie bijlage.)

De ridders zij treden getweeën in 't perk
en kruisen met kracht hunne degens.
Zij draaien in 't rondte en Helias houdt
en brengt Macharis met zijn slag op één knie.

M.: En wilt gij u met mij meten!

H.: Zwijs nu voor immer en boet uw bedrog!

(donkerder) M.: Ik zie... God is met U!

(donker) - Dansers verdwijnen -

('t Wordt weer lichter)

Koor: Zo stierf Macharis in de brandende strijd
en vlucht Matabrune naar haar ver paleis,
doch Helias volgt haar en neemt haar gevangen
en keert dan terug na voorspedige reis.

Lof zij Helias, lof ende eer.

Prijzen wij Helias zeer!

Helias ontbood nu Marcus blijde doch ook blind,
trok een kruis over zijn ogen en bad tot God.
Zie, het licht keerde nu weder in zijn ogen dood.
Helias genas hem, Geloofd zij 't wonder groot.

Lof zij Helias, lof ende eer.

Prijzen wij Helias zeer!

Handwritten signature

Helias nu nam de ketens, ging naar waterkant.
Daar verschenen toen de zwanen statig en parmant.

Euritmie: (Zwanen komen aan; Beatrijs, Oriant en
Helias links voor op 't podium) (Eur. rechts.)

Oriant, Beatrijs en Helias spreken:

Zwanen wit en waardig
Zwanen vrij en vaardig
Vlogen rank en hoog
Zwanen trots en trage
Zwanen wijd gedragen
Dalen in een boog.

Zij kwamen, zij wickten en weken terzijde.
Zij zwommen, zij gleden en gingen bekwaam.
Zij bogen, zij strekten en vrolijkten blijde.
Zij klaptten, zij stuwden en snaterden saâm.
Wij kwamen en tastten in 't duwen en ruimen.
Wij hingen de zilveren ketens ze aan.
Wij deden ze glippen langs snavels en pluimen:
Daar stond er een mènes waar tevoor was een zwaan!

D o e k

PAUZE.

S e e l d :

(Aan de oever van het water, zwaan nadert met een scheepje. Rosse en Beatrijs wandelen, een hofdame volgt, en Savari)

Rosse:

Moeder ach, hoe stroomt de vreugde
door mijn hart na al het leed.
Hoezeer dit nieuwe leven mij verheugde,
toch bleef 'k bezwaard door wat ik weet .
Om 't lot van onze broeder ene
die immer nog als zwaan verkeert.
Hij is nu dagen al verdwenen.
Hoe droevig is 't dat hij niet wederkeert.

Beatrijs:

Zo 'God het wil zo wachten wij
op wat het lot ons brengt.
Hij die ons 't leven nemen kan,
het also te rechter tijde schenkt.

Hofdame:

Vrouwe, zie: 'Wat daagt in gindse verte!

Savari:

Hoe 'k turend speur' naar 't verre oord,
'k vermag toch niet te onderscheiden
en duiden met teken of woord.

Rosse:

Moederlief, ziet aan en schouw het klaar.
Daar nadert in statige vaart
een zwaan over 't water stralend en schoon
en wendt zich naar hier voornaam en bedaard.

Beatrijs:

En wis 't is niet allene dat hij komt,
want achter hem een schespje glijdt.

Rosse:

Moeder, nu zie ik het klaar.
't Is onze broeder die ons met zijn komst verblijdt.

Beatrijs:

Haast u naar 't slot, mijn hofdame goed,
en aan mijn zonen de blijde mare doet!

Hofdame:

Snel wil ik lopen en haastig al gaan
en zeggen hen allen: "Daar nadert de zwaan!"

Savari:

Hoe schoon is het beeld van dit naderend wezen
wat eens door mijn hand werd gebannen
in 't zijn buiten 't leven, van hemel en zwaar
vervuld om 't leven van hoger verlangen.
Ik zie hoe ik richtte mijn daad en gemoed,
doch weet nog nimmer of 't kwaad was of goed.

(Stemmen. Helias komt op en na hem enkele
broeders. De zwaan verschijnt.)

Helias:

(Draait zich om naar de zwaan.

(De zwaan nadert de oever. Helias buigt zich naar de zwaan.) (Drie broeders naderen.)

Rosse:

Zie hoe de zwaan naar Helias niigt als vroeg hij hem een offerdienst.

Ach moeder, zie zijn smart'lijke ban (Helias draait zich weer om.)

Hij vraagt te spelevaren een van ons.

1e Broeder:

Zie de zwaan vraagt ons om mee te gaan, te spelevaren op het water.

(Wil naar de zwaan. Helias buigt het hoofd en spreidt de armen. De zwaan wijkt terug.)

2e Broeder:

Ik denk dat Rosse moet gaan varen.

Wellicht dat zij de zwaan zal behagen.

Rosse:

Ach broeder, neen, gaat gij.

U zij de eer voor deze tocht.

(Helias weert idem af en zwaan wijkt terug als 2e broeder gaat.)

2e Broeder:

Ach broederlief, 'k wil met u gaan.

Gij wijkt en wilt het mij niet toestaan?

Rosse:

Mij schijnt het dat niet ieder mag varen.

Wie is het die mag gaan over deinende baren?

Helias:

Zwijgt allen, hoort mij aan.

Ik voel dat ik mede moet gaan.

Dit is een teken dat God mij zond:

te reizen van hier nog in dee'z stond.

(Helias wendt zich half om, de zwaan nadert en komt langs zij gelegen.)

Broeder zwaan, ik versta het wel.

Gun mij een wijle tijds en bedacht

opdat ik het vader en moeder vertel

die 'k beide ten zeerste zo acht.

(Oriant is genaderd en heeft zich opgesteld naast Beatrijs.) (Helias knielt.)

Helias: Beminde vader, geliefde moeder.
Verleen mij uw oorlof en laat mij gaan.
Ik weet nu heel zeker dat God mij vraagt
te gaan over 't water met mijn broeder zwaan.

Oriant: Mijn zoön, gij koning,
ik neem voor u het regiment
en sta het u toe op reis te gaan,
te volbrengen uw opdracht wel ten'end.

Helias: Vader, ik dank u. Het is zo gij zegt:
Tot grote daden roept de zwaan.

Beatrijs: Ach zone lief, verlaat ons niet.
Dan zijn er twee der broeders niet.

Helias: Ik zal gaan moeder
zo God het gebiedt.
Een zo duidelijk teken ontken ik niet.

Rosse: Ach broederlief, ik zie het klaar.
Gij moet ons gaan verlaten.
Dat God u roept met zulk gebaar
stent mij bedachtzaam en gelaten.

3e Broeder: Broeder, uw wap'nen, vergeet ze toch niet.
Straks treedt gij binnen in onbekend gebied.

Helias: Schildknaap! Ga ras en breng mij mijn zwaard.

Oriant: Mijn zone en wacht nog een wijl.
Dat uw broeder naar mijn zetel ijl'
en nemen mijn hoorn, mijn klinkend klaroen.

3e Broeder: Vader, ik wil het doen!

Oriant: Zo ga, mijn fiere zoon.
Dat God u hoede allerwegen.
Ik schenk u van hier
mijn vaderlijke zegen.

Beatrijs:

Mijn zoonlief, ik kus u.
Vertrouw op uw wegen.
En waar gij ook gaat, te dag of te nacht,
vergeet niet uw moeder die ter wereld u bracht.

(3e Broeder keert weer. Oriant reikt Helias de hoorn.
Zijn moeder kust hem.) (Schilcknaap reikt het zwaard.)

Helias:

Heb dank, lieve moeder.
Heb dank, eed'le vader.
Ik geef u weeromme de kroon
van 't heerlijk land van Hillefoort zo schoon.
(Helias kust Rosse en treedt in het scheepje.)

II e z a n g ! Helias' afscheid.

9 e B e e l d :

(Te Nijmegen, rechts achter op het doek. Rots rechts.)
(Zwaan komt van recht.) (Clarisse komt op van links.)

Clarisse:

Hoe lieflijk en zoet schijnt de zonne.
Hoe warmen haar stralen de aard.
Ach, zie daar de kleurige weiden.
Hoe licht op het water de glanzende schijn,
en voeren haar wegen niet 't leven al mee?
Van bergen uit 't zuiden, mijn land en mijn stee?
Hooft juub'lend de leeuw'rik in 't stralende zwerk
en zie op de akkers de boer aan zijn werk.
Hoe schoon is dit alles, vol ruimte en licht.
Doch welt in mijn borst een bittere zucht.

(Helias nadert in de verte)

Wat zie ik? Wat glanst op het water?
Nog schoner dan zonlicht daar zie ik een zwaan.
Zij komt gestadig naar hier gevaren
en trekt achter zich een scheepje aan.
Daarin ontwaar ik fier ende koen
een ridder al staande met gulden blazoen.

De zwaan zwenkt naar hier. O wonder groot!
Welk grootmoedig beeld dat ik aanschouw:
een zwaan met een ridder, getweeën getrouw.

Helias: Ziet aan de oever een lieflijke jonkvrouw.
Hoe gracierijk is haar gestalte.
Mijn zwaan, wat houdt gij aan
en wilt naar d'overkant al gijden.
Gij wacht? Wel, zal ik hier vertreden
of is dit 't einde van de reis heden?

Clarisse: Zie, de zwaan houdt stil.
De ridder stijgt uit en niigt.

Helias: Gij roert u niet meer en houdt stil.
Wat is, o zwaan, uw verborgen wil?
Goed, ik wil gaan en deez' jonkvrouw vragen
waar onze reis eindigde na zovele dagen.

Wees gegroet, o jonkvrouw zoet.
Schoner zijt gij dan al bloemen van 't veld.
Nimmer zag ik een vrouwe zo edel en goed.

Clarisse: Gegroet ook gij, o nobele held.

Helias: Wel is het lot mij goed gezind
na lange reis door weer en wind,
dat het mij in zulk een heerlijk land deed komen
waar zoeter dan de roos in 't veld zijn de rozen op uw konen.

Clarisse: Uw moed is groot.
Het schaamrood kleurt mijn wangen rood.

Helias: Nog moediger wil ik uwe edelheid vereren
als het vermag uw schoonheid te vermeren -
Doch vraag ik u, zegt het mij klaar:
Hoe heet het land hier en stad en toren daar?

Clarisse: Dit heerlijk land heet Gelderland
en gindse toren die gij ziet is Nimwegen,
de schoonste stad van heel 't gebied.

- Helias: (Kijkt rond.)
Hoe lacht het heerlijk groen mij tegen.
Hoe bloeien de bloemen langs paden en wegen.
Hoe strekt zich land zo vruchtbaar en goed.
Ai, ruim zijn de luchten. Is 't hier dat gij wonen doet?
- Clarisse: Nee, ik ben niet van hier.
Van 't zonnige zuiden kom ik hier. (Zij zucht.)
- Helias: Wat zucht gij? Is zonnig uw land
en duistert een wolk uw lichtend gemoed?
Zegt vrouwe, wat u bezwaren doet.
- Clarisse: Ach ridder, veel kwaads bracht ons hier.
Mijn moeder en ik, het deed ons veel leed.
- Helias: Wel, zegt mij, wees duidelijk en oprecht.
Uw kommer te zien en niet te weten
beklemt mijn hart en doet het zeer.
(De zwaan, vertrekt.)
- Clarisse: Het zij zo en hoor mij dan aan
wat mijn moeder de hertoginne wordt aangedaan.
Na 't sterven van mijn vader in 't hertogdom Billioen
regeerde mijn moeder als hertoginne vroom ende koen.
Doch Frankenborgh de graaf,
hij klaagt mijn moeder aan
dat zij haar man liet doden
om zelf 't bezit te gewinnen
van 't schone rijk Billioen.
Hij daagt heden mijn moeder voor 't gerecht
van keizer Otto nobel en machtig.
Als niemand haar kan helpen
veroordeelt hij gewis haar krachtig.
- Helias: Daar is toch zeker iemand in dit land
die voor haar wil strijden tegen zulk een schand,
of staat de keizer dat niet toe?
- Clarisse: Welzeker staat hij dat toe
maar wie in dit land is op haar hand
als Frankenburgh zijn tegenstander wordt?

Helias:

Welaan, niet langer mag ik dralen.
Ik dank' u God, gij hemelse rechter,
dat gij mij bracht tot deze stad.

Ziehier, ik ben degeen die dra uw moeders
recht bekampt.

Waar is mijn zwaan? Is zij vertrokken?
Dat wil dan zijn een tweede teken
daar God mij bracht naar deze streken.

Wijs mij de weg tot waar ik mij wende.
Dra is het onrecht uws moeders ten ende.

Clarisse:

Heer ridder, ik smeek u: Weet wat gij doet.
Frankenburgh strijdt met list ende moed.

Helias:

Zegt mij heel zeker: Is 't waar wat hij zegt?

Clarisse:

Nee heer, dat is het niet.
't Is valsheid, list en achterdocht!

Helias:

Dan weet ik wat mij wacht. Adieu!

Clarisse:

Wanneer zie ik u weer?

Helias:

Als 't strijden is ten einde omwille van het recht,
dan wil ik u weerom zien.
Doch één ding zij u gezegd.
Vraag nimmer naar mijn naam,
noch naar mijn vaders afkomst
noch naar het land waar ik van kwam.

Clarisse:

Beloven doe ik het voor immer en altoos.

Helias:

Wees dan gegroet, mijn zoete roos.

Adieu, ik ga!

Naar 's keizers hof met spoed,
te zien wie de aanklacht doet.

(Helias gaat.)

Clarisse:

Zo'n edel mens, zo'n ware held
heeft God gewis in onze dienst gesteld.
O, nog gloeit zijn stem in 't hart mij na.

Nog zie ik hem, zijn beeltnis klaar.
Voor immer leeft hij in mij voort.
Dat niets dit groot geluk verstoort!

D o e k

1 0 e B e e l d :

(Het parlement van keizer Otto. Notaris achter de
schrijftafel. Links zit Graaf Frankeborgh, rechts staande
de hertogin van Billioen.)

Keizer: Laat de zaak beginnen. Schrijver zeg aan
wie zal aanzeggen de klacht.

Notaris: Graaf Frankeborgh doet aanklacht heden
tegen de hertogin van Billioen.

Keizer: Doet uwen klacht heer graaf.
Verrijs en open uw zaak.

Frankenborgh: Heer keizer, ik vraag u mijn zaak te bezien
dat ik mijn recht win zoals ik het verdien...
In 't hertogdom Billioen regeert de hertogin.
Haar man deed zij vergeven en nam het regiment.
Haar dochter zal het erven. Zulks is ongekend.
Mij hoort het land nu toe dat van mijn broeder was.
Door moord en vals verraad is 't mij ontnomen.
Ik ben vergramd en eis mijn recht.

Keizer: Vrouwe, is wat hij zegt terecht?

Hertogin: Heer keizer, ik zweer u bij mijn trouw.
Mijn dochter en ik deden nimmer wat hij zegt.

Keizer: (Tot de graaf:) Wie gaf u 't bewijs van zulk een misdaad?

Frankeborgh: Was de hertog niet mijn broeder die het zelve zei.
 Reeds lang vreesde hij te sterven aan haar zij
 en wist van een complot al tegen hem gespannen,
 om in 't verderven hem te bannen.
 Toen noemde hij haar naam, maar kon
 haar niet meer vatten.
 't Vergif was toen reeds toegediend
 dat sterven doet de ratten.

Keizer: Wat kunt ge hier tegen zeggen?
 Hoe zult gij dit weerleggen?
 Meet vrouwe, als het u niet lukt
 dan is 't uw dood voorwaar.

Hertogin: God ziet mij heer en kent mijn hart.
 Al het aangeklaag'ne is onwaar.

Frankenborgh: Heer keizer, opdat gij gelooft
 dat ik de waarheid spreek
 geef ik de handschoen
 om met de strijd het recht te bezeeg'len.

Keizer: Gij ziet vrouwe hoe hij zich stelt.
 Zoekt u een ridder die hem bestrijdt.

Frankenborgh: Dat klinkt mij zoet in d'oren.
 Tien jaren heen versloeg men mij voor 't laatst.
 Toen was ik nog een knaap.
 Nu vrouwe, zeg wie voor u strijdt.

Hertogin: Gij weet het allen al te goed.
 Er is hier niemand in dit oord
 die mij zijn vriendschap schenkt en moed.
 Dat God mij wreke. Hoor mijn woord.
 (Helias' hoorn. De hertogin ziet op naar rechts.)

Frankenborgh: Dat is verstandig gezegd. Ik wil het niet honen.
 Wie neemt de handschoen op om Gods wraak te tonen?
 (Helias' hoorn klinkt andermaal, allen kijken op en
 zien naar rechts. Helias komt op en buigt.)

Keizer: Welk doel brengt u hier in mijn parlement?
Helias: Een arme ridder, zoekend naar strijd.
Vind ik een avontuur, dan ben ik verblijd.

Keizer: Gij komt te rechterx stonde.
Juist bood graaf Frankenborgh zijn handschoen aan.

Helias: Is hij Frankeborgh die ik hier zie staan?

Keizer: Hij is het en ziet de hertoginne van Bollioën,
die deed menig ding van kwaad fatsoen.
Zo iemand wil strijden voor haar en haar zaak,
hij vindt hier zijn opdracht en edele taak.

Helias: Dat is mijn wens.

Keizer: Overwint gij de graaf, dan zij u de eer
in 't recht te herstellen de hertogin zelve
en te huwen haar dochter Clarisse zo schoon
en betrekken te Billioën uw hertog'lijke woon.

Helias: Zie daar mijn handschoen die ik u bied
ter ere Gods die over mij gebiedt.

Keizer: Vriend, uw daad is koen.
Helias: Terwille van God wil ik het doen.
Keizer: De tweekamp ligt vast. Kies uwen dag.
Helias: Terstond!
Keizer: Wat antwoordt gij, heer Graaf?
Gij zwijgt zo lang.

Frankenborgh: Ik neem de strijd. Voor niemand ben ik bang.

Keizer: Wel! Maak het perk gereed!
(Helias en Frankenborgh gaan af.) (Donkerder)
(Herhaling ridderdans, hoorngeschal, tromgeroffel,
3 lichte en 3 donkere ridders.)
(Lichter) (Ridderdans) (Zie bijlage)
(Tekstwisseling: 3e regel Macharis = Frankenborgh)
(De donkere ridders komen van links, de lichte van

rechts.) (Na de dans alles uit, Helias en Franken-
borgh treden in de plaats van de ridders.)

(Licht.)

Keizer:

Die strijd is bezegeld. Aan u zij de eer.
Zo roept thans Clarisse, deugdzaam zo zeer.

Hertogin:

(Treedt naar voren en gaat naar Helias.)
Gij koene ridder, edele heer.
Hoe dat ik u wil danken alzo zeer.
Deez' ochtend toen ik uit mijn venster zag,
ontwaarde ik een zwaan die aan de oever lag.
Er stond in het scheepje een ridder zo schoon
als zond hem een engel uit hoog regioon.

Daar stond voor mijn ziele zeer plots weer de droom
die diep in de nacht doordrong mij met kracht.
Ik schouwde mijzelve met vlammen rondom
gebonden aan handen en voeten.
Toen kwam er een zwaan die blies er met kracht
het blussende water op 't vuur.
Daar rees uit de vlammen bevrijdend een vis.

Deez' morgen toen wist ik, o godd'lijke held:
Gij zijt door de hemelheer bij ons besteld.

(Helias zwijgt) -Stilte-

Keizer:

Nimmer zag ik een ridder zo moedig en fier
als gij edel ridder in mijn hof alhier.
Mijn woord wil ik houden en ook bovendien
schenk ik mijn vriendschap aan u beide lieën.

(Clarisse is genaderd en geeft Helias een hand.)

Hertogin:

Heb dank gij alzo groot en oppermachtig God.
Rechtvaardig en onzichtbaar werkt hier uw gebod.
Gij schonkt mij recht en weer mijn land
en voor Billioen een hertog aan mijn dochters hand.

Lofzang Helias (Zie bijlage)

(Landschap zonder slot of stad)

Koor:

Zes jaar lang leefde 't paar in geluk en vree
en werd nog verheugd met de komst van een maagde
geheten Ida, die deugdzaam ende braaf groeien dee,
haar ouders tot eer en zeer ze behaagde.

Zes jaar lang leefde 't paar in geluk en vree
doch de wondere zaak gaf Clarisse geen ruste.
Want zij mocht haar gemaal door geen vrsag of bee
verraden dat 't weten van zijn naam haar luste.

"Als gij vraagt" had de held met de zwaan gesproken
"Moet ik u en het land en Ida verlaten,
zo bedwing dus uw mond of het worde gewroken."
Maar eilaas, het lot ging langs eigen straten.

Clarisse:

(Zittend op een steen bij het water, rechts van de rots I)
Zes jaar lang leefden wij beiden zij aan zij.
Naast hem te leven maakt mij vreugdig en blij.
En Ida heeft hem lief, zijn vreugde en zijn moed.
Toch knaagt in mij een brandende vraag.

Hoe zal ik verder leven als ik nimmer weten mag?
Hoe zal ik hem steeds eren die eig'lijk ik niet ken?
Vanwaar komt hij? Wat is zijn naam?
Oh, als hij eind'lijk sprak "Ik ben...."
O, als hij nu was hier ik zou 't hem vragen.
In zo een twijfel leven kan ik niet verdragen.
(Helias komt op van rechts.)

Helias:

Gegroet mijn lief. Hier tref ik u.
Hoe blij ben ik u hier te zien.

Clarisse:

Gegroet mijn heer, hoe lang waart gij ter jacht?
Waar hebt gij zo lange tijd verbracht?

Helias:

Ach vrouw, hebt ge zo lang gewacht?
Ik wou dat ik u niet in onrust had gebracht.
(Clarisse buigt het hoofd; Helias legt zijn hand op

-haar schouder)

Helias: Wel, wat nu? Der droefheid wolke duister u.
Een traan glijdt langs uw kenen.
Welk' smarte is't die in u rust?
Wat laat ge treurend in uw ziele wonen?

Clarisse: Och, kon ik spreken, ik sprak tot u.
Doch... ai, dan kwetst het zeker u.

Helias: Komt, spreek en laat mij lichten uw harte.
Clarisse: Ach heer, kon ik overwinnen mijn smarte.
Helias: Spreekt nu en heft op uw hoofd,
dat ik zien mag uw stralend en liefelijk oog.

Clarisse: (Kijkt naar hem op doch buigt weer het hoofd.)
De nachten dat ik wachtte en zocht naar uw naam...
(Helias schrikt)
Ik noemde er vele, maar geen sprak u aan.
Dan zag ik u vóór mij en zocht naar het woord
dat bij ieder van ons als zijn name al hoort.

Helias zwijgt, heeft zich afgewend.

Clarisse: O, hoe doet het mij leed en onnoemlijke smart,
hoe zou het verlichten mijn toegedekt hart.

Helias: Zwijgt en vraag niet!

Clarisse: Zal ik nooit en nimmer weten
waar gij oorstandt en van komt?
Zeg mij toch uw naam
en héél mijn ziele-wond.

Helias: Zo is 't geschied. (zwijgt)

Nu moet ik gaan. (De zwaan komt.)

Ik moet nu laten land en vrouw en kind.

Zie, daar komt de zwaan.

O vrouwe, die zijt zo diep bemind! (Clarisse staat op)

Clarisse: Nee, o nee. Het kan niet zijn!
Niet kunt gij gaan van hier!

Helias: Niet ik stel, mijn gebod naar willekeur,
maar volg het op van de hoogste heer.
Hoe jammerlijk is het dat ik ween en treur.
Nimmer kan het zijn dat ik keer weer.

Clarisse: Nimmer wil ik vragen, nooit, niet één keer.
Ach mijn man, wil ons niet verlaten.
Ik voel zo'n spijt. Het doet zo zeer!

Helias: Vrouwe, nu helpt er geen klacht meer of spijt.
Zie onder ogen wat het lot heeft gezegd.
De zwaan is gekomen om mij te halen.
Niet langer mag ik wijlen of dralen.
Zorgt voor uw kind en zorgt voor uw land
en vraagt aan de keizer begrip en bescherming.
Dat hij mag zijn als een vader voor Ida
nu ik het land verlaten ga.

Clarisse: Zo moet het zijn. Mijn harte breekt. Adieu.

Helias: Adieu, beminde. Ik zal u gedenken in ieder gebed.

(Helias gaat in het schip, Clarisse loopt naar rechts.)

Slotkoor: (Terwijl de zwaan vertrekt:)
Een klachte klinkt
langs weide en woud:
Henen gaat Helias,
sterk ende stout.

Droevelijk draagt de duistere aarde,
daar ze duldend toch aanvaardde.
Dichte kluiten met donkere klank
deunen dof de sombere zangk:

Een klachte klinkt
door akker, door veld:
Henen gaat Helias,
de edele held.

Vloeiende, vluchtende waterstromen
vliedende gaan ende vliedende komen
Wevende ende wenden aan ende weer
Treurende fluisteren ze keer na keer:

Een klachte klinkt
langs beek en rivier:
Henen gaat Helias,
moedig en fier!

Ruisende suizen de zuchten
luidende langs de luchten.
Stormwind giert met groot geweld,
heeft het huilend al gemeld.
Zephir vlijt op zachte voois
strelend strijken hout ende hoois:

Een klachte klinkt
om zuid, om noord.
Henen gaat Helias.
Fluistert het voort.

(Het helé koor blijft staan. De nar komt op en
steunt op zijn narrestaf.)

Nar:

Als Helias terugkeert in 't schone Hillefoort
heeft de smid een zilverketting weer gesmeed.
Nu wordt de laatste zwaan weer broeder
en wordt Esmerie gedoopt en prinselijk gekleed.
En Helias' dochter Ida, jeugdig, schoon en deugdzaam,
huwt de grave van Boulogne edel en bekend,
brengt drie zonen ter wereld van grote faam,
die men als Godfried, Boudewijn en Eustachius kent.
Een ridder vol deemoed en dappere kracht
is Godfried, beschermer van 't heilige graf.

Velen volgden Helias, de ridder met de zwaan.
Geprezen zij Helias, genezend is zijn naam!

I^e Zang

Wat wonders toogh door 't heerlijk land Van hille-foorts koning

Refrein

Ori-ant 't Is bruiloft In het land

Van koning Ori-ant die heft de feestzang

2^e stem viol 3de stem cello

2^e - 3^e - 4^e couplet vlgd. blz.

I^e Zang - vervolg -

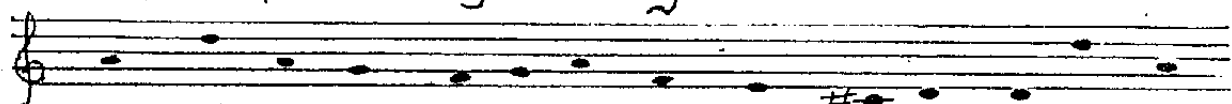
II De koning geleid zijn edele vrouw
Zij geven dan voor eeuwig hun trouw
Het volk eert zijn koning en koningin
Doch Matabrun' is kwaden zin
Refr.

III 't Is konings harte kracht groot ende goed
Die straalt gelijk de zonne zo zoet
En Beatrijs vol liefde en vroom
Blijkt naar hem op met blozende koôn
Refr.

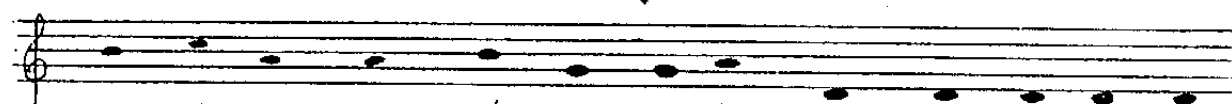
IV Zo eindigt de dag van vreugde zoet
De avond komt de dag was goed
De zonne zinkt in roden gloed
De hofstoet nadert welgemoed.

Refr.

Beatrijs' klaaglied

Wie nam mij mijn kinders en bracht mij 't gediert. O God geef

mij antwoord die 't al hier bestiert. Welk straf moet ik hier

nu doorstaan. Mijn koning, mijn koning hij is mij ontgaan.

[Krij in het ritme; de V geven de accenten aan die langer kunnen]

Ach kind'ren gezev'nen, wie bracht u van hier?

Welk monsterlijk wesen doet lijden mij hier?

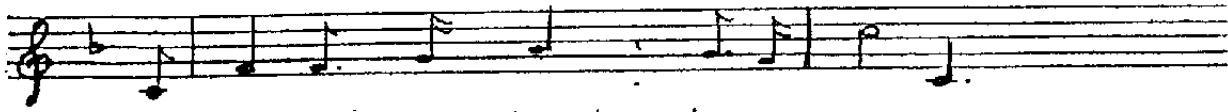
Mijn koning, ach kom hoor mij aan,

Welk beestachtig stuk men ons aan heeft gedaan.

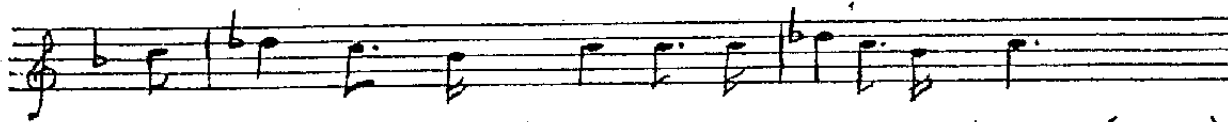
Ridderdans

I De ridders zij treden getweeen in 't park

II En kruisen met kracht hunne degens

III Zij draaien in 't ronte en Helias houwt (vertragen)

IV En brengt Macharis met reijn slag op een knie

V e.v. zie tekst.

I Vooruitlopend met huppelpas op opmaat en na de vierde tel v.d. 1^e maat.

[L. Linkerrij zwaard met gestraaide hand boven vastpakken; klaar voor slag

[R. Rechterrij rechterhand boven; klaar voor opvangen (Helias groep).

II [L. Op "en" spreidsprong (li. voet wijst naar binnen) en slag. [R. Op "en": naar binnen gericht met spreidsprong, een knie raakt de grond, zwaard boven het hoofd, slag opvangen met twee handen. [L. en [R. wisselen op 3de, 1^e en 3de tel v.d. maat. Voorvoet veranderen bij iedere wissel.

III [R. zwaarden met linten geheven, inwikkende spiraal buitenom n. rechts, gericht naar binnen tenslotte [L. kleine inwikkeling naar rechts gericht naar buiten. [R. slaat op "houwt" [L. in dan geknielt, zwaard met twee handen boven zich.

IV [L. weert af door het zwaard ombeurten schuin naar rechts en links te wenden.

[R. slaat op iedere 1^e en 3^e tel. V zie volgend blad

Ridderdans - vervolg -

Tekst:

V Macharis: En wilt gij U met mij meten

VI Helias: Zwijgt nu voor immer en boet uw bedrog

VII Macharis: Ik zie God is met U.

V Op "wilt" duwt [L. (Macharis)] [R. (Helias)] zwaard weg met een sprong.

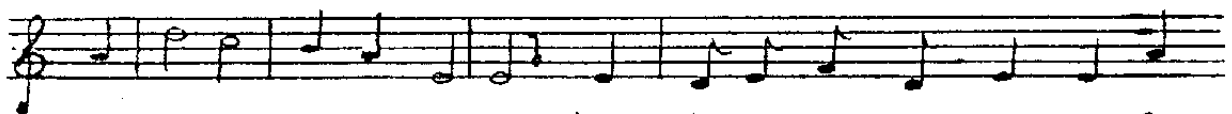
[R. draaien om hun rechtervoet een halve slag, rug naar het midden, draait door (rechtson) en de zwaarden kruisen elkaar op "meten"

VI Zwaarden kruisen weer op "zwijgt". Helias ([R]) zwaait het zwaard laag over de grond Macharis ([L]) springt erover, duikt ineen naar binnen, zwaard linkson met een boog, punt naar de grond richten. Genadeslag op "boet" [L. al op de hurken/gebogen knieën, rakkert door hun knieën steunend op het zwaard, sprekend de slotzin VII.

IIe Zang (Helias' afscheid).

Adieu geminde vader en mijne moeder schone, Zo laat ik weer

aan U de koningskrone. Naar landen wijd van hier zo God

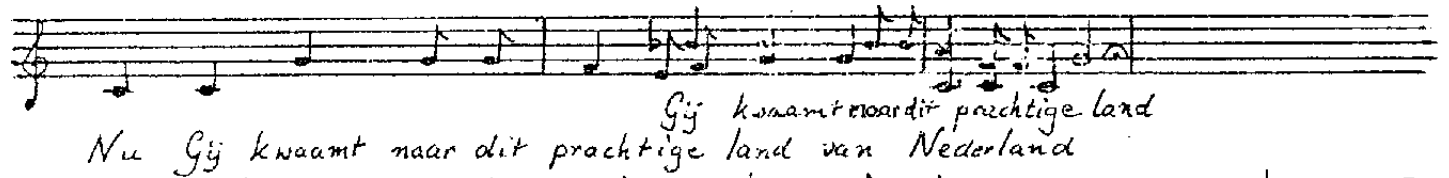
verordineert Wil ik U volgen zwaan vrij ende onverveerd.

IIIe Zang

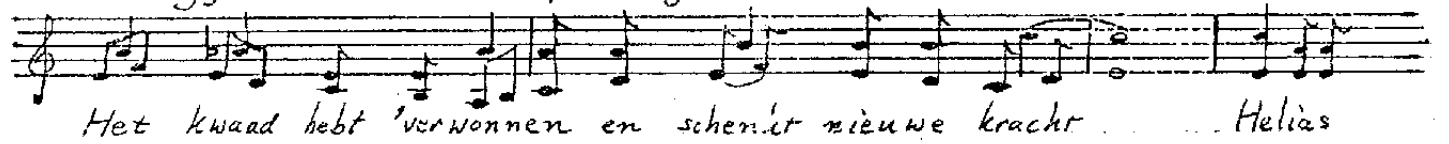
Loflied Helias

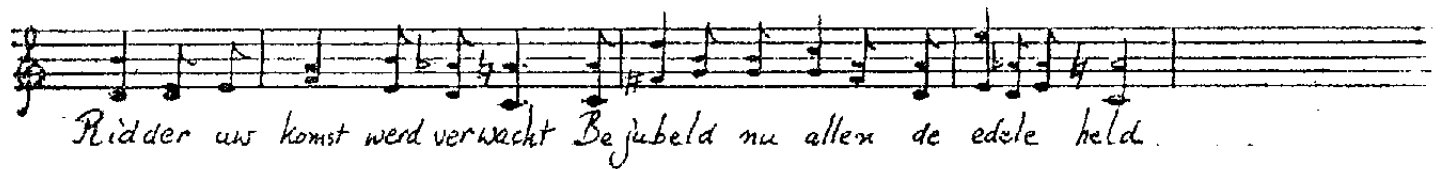
Helias Helias machtige held Ridder met de zwaan

Nu Gij kwaamt naar dit prachtige land van Nederland

Het kwaad hebt 'verwonnen en schenkt nieuwe kracht Helias

Ridder uw komst werd verwacht Bejubeld nu allen de edele held